

Ocena rozprawy doktorskiej

Pana mgra Igora Perechudy pt. „Szacowanie wartości piłkarskich klubów sportowych w Polsce”

Temat i cel rozprawy

Problem wartości i związane z nim zagadnienie wyceny należą do kluczowych zagadnień nauki o finansach, w której problem ten rozważany jest zarówno na poziomie procesów rynkowych jak i procesu decyzyjnego jednostki gospodarującej. Ceny kształtowane przez procesy rynkowe odpowiadają za alokację zasobów w gospodarce, więc zrozumienie procesów cenotwórczych stanowi o użyteczności nauki o finansach dla społeczeństwa jako całości. Wiedza ta również służy do sterowania decyzjami jednostek gospodarujących, które pragną osiągnąć najlepsze możliwe rezultaty z wykorzystania zasobów jakimi dysponują. Ten drugi aspekt nauki o finansach jest wykorzystywany w zarządzaniu przedsiębiorstwami, a nawet w zarządzaniu publicznym, jako wyznacznik racjonalnego gospodarowania. W tym kontekście opracowywane są metody wyceny odpowiadające potrzebom poszczególnych organizacji.

Autor rozprawy podjął się opracowania metody szacowania wartości dla klubów piłkarskich. Choć pozornie wydawać się może, że wartość sportu jest niemierzalna, polskie kluby przekształciły się w przeciągu ostatnich dwóch dekad w przedsiębiorstwa dysponujące istotnymi zasobami ekonomicznymi. Podjęty problem ma charakter interdyscyplinarny, ponieważ kluby piłkarskie realizują działalność na dwóch płaszczyznach – komercyjnej i niekomercyjnej – na których rozliczane są z odmiennych efektów. Autor argumentuje, że przekształcenie klubów w przedsiębiorstwa oraz skala inwestycji w ich rozwój stanowią przesłankę do identyfikacji i oceny czynników wpływających na efektywność działalności, a wartość jest właściwą perspektywą do analizy efektywności.

Celem pracy jest zaproponowanie metody pomiaru wartości klubów piłkarskich. Autor postuluje, że kluby piłkarskie specyficznymi jednostkami i dowodzi, że nie mogą do nich być zastosowane standardowe metody wyceny. Autor realizuje cel za pomocą studiów literatury i

dogłębnej analizie 16 czołowych klubów piłkarskich w Polsce. Autor porównuje te kluby między sobą i z klubami zagranicznymi. Ponadto Autor przeprowadził wywiady niestandardyzowane z osobami związanymi zawodowo z klubami piłkarskimi. Zastosowane metody badawcze pozwalają na zebranie znacznej ilości materiału badawczego, który Autor opracowuje i przeprowadza syntezę w postaci propozycji metody wyceny.

Treść rozprawy

Praca składa się z pięciu rozdziałów ułożonych w porządku od zagadnień ogólnych do szczegółowego omówienia proponowanej metody wyceny. W pierwszym rozdziale, któremu Autor poświęcił prawie jedną trzecią swojej rozprawy, zaprezentowane zostało zagadnienie wartości, metody jej pomiaru oraz czynniki kreowania wartości. Autor przedstawia ewolucję pojęcia wartości rozpoczynając od klasycznych filozofów, przez ekonomistów XIX wieku do pojęć współczesnych. Jest to ważna część pracy, ponieważ buduje fundament dla rozważania metod pomiaru wartości, które są odzwierciedleniem przyjętych pojęć. Szczególnie ważne jest świadome odejście Autora od wartości wymiany jako podstawy oceny efektywności w rozpatrywanym kontekście. Bez rozważenia podstawowych pojęć byłoby to trudne, ponieważ większość literatury współczesnej milcząco przyjmuje perspektywę wartości wymiany. Rozważania prowadzą Autora do wyboru perspektywy wartości dla interesariuszy postrzeganej jako odmiana wartości użytkowej.

W rozdziale drugim Autor zwraca uwagę na kapitał intelektualny jako najważniejszy, jego zdaniem, czynnik kreujący wartość klubów piłkarskich. Na podstawie szerokiego przeglądu literatury Autor definiuje akceptowane obecnie definicje i metody pomiaru kapitału intelektualnego ogółem i poszczególnych jego elementów. Szczególną uwagę Autor zwraca na kapitał relacyjny w kontekście ustalania wartości zawodników oraz rozwoju młodych sportowców. Na uwagę zasługuje wartość jaką zawodnicy wnoszą w kontekście swojego klubu, w dużej części niezależnie od ich wyników sportowych.

W rozdziale trzecim Autor przedstawia i porównuje modele biznesowe klubów piłkarskich w wybranych krajach. Rozdział rozpoczyna przegląd literatury dot. analizy modeli biznesowych organizacji sportowych. Następnie Autor porównuje na określonych płaszczyznach modele biznesowe występujące w Niemczech, Hiszpanii i Polsce. Analiza została wykonana na podstawie sprawozdań klubów i literatury branżowej. Wyniki wskazują, że polskie kluby starają się przyjąć metody klubów zagranicznych, ale mają własną specyfikę związaną z niskimi przychodami przy relatywnie wysokich kosztach wynagrodzeń, uzależnieniem od jednostek samorządu terytorialnego, brakiem zaufania w relacjach z interesariuszami oraz nieznacznym udziałem stabilnych relacji

sponsoringowych. Na końcu rozdziału Autor zamieścił wyniki prognozy modelu dyskryminacyjnego PAN-F zagrożenia upadłością dla polskich klubów, w ten sposób potwierdzając słabą sytuację finansową prawie wszystkich badanych klubów. Niestety, Autor nie przeprowadził podobnej analizy dla klubów zagranicznych.

W rozdziale czwartym Autor przeprowadza analizę polskich klubów piłkarskich w celu określenia ograniczeń dla stosowania metod wyceny oraz wyróżnienia kluczowych czynników kreowania wartości. Do określenia czynników i przypisania im wag posłużyły wcześniejsze badania literaturowe oraz 14 indywidualnych wywiadów niestrukturyzowanych prowadzonych w latach 2014-2015, przy czym Autor twierdzi, że materiał został nasycony. Wyróżnione zostało 27 czynników z wagami od 1,25% do 6,51% w podziale na obszary kapitału intelektualnego, zawodników i czynniki finansowe. Autor koncentruje się na pierwszych 10 czynnikach, których łączna waga to 51% i kontynuuje analizę klubów polskich w podziale na trzy wyróżnione obszary. Zwraca uwagę na wysoki poziom znajomości branży i szeroki zakres materiału.

W rozdziale piątym Autor przedstawia i weryfikuje proponowaną przez siebie metodę wyceny klubów piłkarskich. Metoda prowadzi do uzyskania oceny efektywności klubu w poszczególnych obszarach oraz łącznie, w porównaniu do pozostałych klubów. Autor dobiera mierniki do wcześniej zidentyfikowanych czynników wartości i ustala wagi. Najwyższą sumę wag uzyskał wskaźnik VAIC mierzący kapitał intelektualny oraz wskaźniki kosztu wynagrodzeń. Dodatkowo uwzględnione zostały wskaźniki niefinansowe takie jak ocena strategii klubu na porównawczej skali 5-punktowej. Autor weryfikuje metodę przez analizę korelacji z innymi miarami efektywności klubów: pozycji w lidze, udziału w rynku, wartości zawodników i wskaźnika VAIC. Wskaźniki Pearsona kształtują się powyżej 0,50, co można ocenić pozytywnie.

Ocena rozprawy

Przechodząc do oceny rozprawy chciałbym podkreślić jej wkład w rozszerzenie nauki o finansach w obszarze funkcjonowania klubów sportowych. Na uwagę zasługuje nie tylko biegła znajomość zagadnień branżowych, ale przede wszystkim umiejętność poruszania się w teorii ekonomii, budowania argumentacji i wyciągnięcia wniosków dotyczących wybranego przedmiotu badań. W rezultacie, przygotowana przez Autora koncepcja wyceny klubów sportowych jest mocno osadzona w literaturze teoretycznej, dzięki czemu Autor mógł dokonać krytycznego przeglądu literatury dotyczącej metod wyceny, identyfikując wyzwania związane z jej stosowaniem do wybranego przedmiotu. Rozważania te prowadzą Autora do porzucenia koncepcji wyceny w nurcie transakcyjnym na rzecz wartości użytkowej. Autor podejmuje wyzwanie zidentyfikowania

składowych wartości użytkowej i ujęcia ich w jednym, zbiorczym wskaźniku.

Zaproponowana przez Autora koncepcja wyceny klubów sportowych została dobrze umotywowana na gruncie teoretycznym i specyfiki branżowej. Autor wykorzystał prawie 170 pozycji literatury naukowej, w tym wiele artykułów z międzynarodowych czasopism naukowych. Wykazał również wysoką sprawność w identyfikacji i konsolidacji użytecznych informacji z prasy branżowej, sprawozdań finansowych i baz danych. Na uwagę zasługuje umiejętność tworzenia tabel i różnorodnych wykresów, które w znaczącym stopniu podnoszą efektywność przekazu tworzonych przez Autora koncepcji.

Przejrzystość pracy i jej osadzenie w literaturze pozwalają na sformułowanie uwag krytycznych. Po pierwsze, w pracy widoczna jest nierównowaga pomiędzy niektórymi elementami, czego przykładem jest choćby umieszczenie na końcu rozdziału trzeciego prognozy zagrożenia upadłością. Po drugie, Autor omawia w pracy metody wyceny w kilku miejscach, czego rezultatem jest rozmycie argumentacji na rzecz wyboru punktowej oceny porównawczej jako metody wyceny. Jest to o tyle istotne, że na pierwszy rzut oka proponowana metoda wyceny sprawia wrażenie, jakby wywodziła się z metod controllingu, takich jak zrównoważona karta wyników, a nie z metod wyceny. Wydaje się że większy ciężar powinien zostać położony na uzasadnienie metody w rozdziale, w którym jest ona prezentowana. Na przykład, więcej uwagi można poświęcić opracowaniu wyników wywiadów, szczególnie w zakresie identyfikacji czynników wartości i przypisania im wag. Podobna uwaga odnosi się do sposobu ustalenia wag w ostatecznej propozycji metody wyceny.

Po trzecie, zaprezentowane przez Autora metody i wyniki weryfikacji metody wyceny są znacznie mniej przekonujące niż poprzedzająca prezentację metody argumentacja na gruncie teorii. Autor weryfikuje metodę przez obliczenie wskaźników korelacji z kilkoma parametrami świadczącymi o efektywności klubów. Korelacje te są istotne, co nie zaskakuje, skoro metoda wyceny opiera się na analizie wielowymiarowej uwzględniającej takie same lub podobne parametry. Brakuje natomiast weryfikacji w kontekście określonych przez Autora interesariuszy klubów sportowych, czemu służyć mogłyby dalsze wywiady indywidualne lub grupowe. Istotne wydawałoby się również porównanie wyników klubów polskich z ligami zagranicznymi. Autor mógł wykorzystać kluby, których akcje notowane są na giełdach papierów wartościowych aby zweryfikować swoją metodę.

Po czwarte, w pracy nieobecny jest aspekt czasu. O ile Autor z wielką wprawą buduje metodę porównania klubów pomiędzy sobą, analizuje wyniki i wyciąga wnioski, to niedosyt pozostawia w zakresie przewidywania ścieżki rozwoju klubów sportowych. Z pewnością byłoby to zadanie

trudne, ponieważ kluby są zależne od instytucji politycznych charakteryzujących się wysoką zmiennością. Tym niemniej, mając na uwadze wyniki porównań z ligami zagranicznymi i aspiracje polskich klubów w tym zakresie, zrozumienie konsekwencji występowania określonych kombinacji wskaźników i zależności między nimi prowadziłyby do ważnych wniosków.

Wniosek końcowy

Podsumowując ocenę rozprawy, chciałbym raz jeszcze podkreślić bardzo dobre merytoryczne przygotowanie Autora. Widoczny jest wysoki poziom znajomości funkcjonowania piłkarskich klubów sportowych, połączony z dogłębnym zrozumieniem literatury ekonomicznej w zakresie tworzenia i pomiaru wartości. Silne umotywowanie proponowanej metody wyceny stanowi o jej wiarygodności, a jednocześnie daje możliwość merytorycznej krytyki i dyskusji nad problemem zarządzania wartością w badanych jednostkach. Uwagi polemiczne oraz niedociągnięcia formalne nie zmniejszają mojej jednoznacznie pozytywnej oceny recenzowanej rozprawy. W tej sytuacji z pełnym przekonaniem stwierdzam, że rozprawa Autorstwa p. mgra Igora Perechudy, zatytułowana „Szacowanie wartości piłkarskich klubów sportowych w Polsce” spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim i wnoszę o dopuszczenie jej Autora do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

dr hab. Karol Marek Klimczak

Warszawa, 21 lipca 2016 roku